

XXV Jornades de Teatre del Segle d'Or d'Almeria (del 8 de febrer al 15 de març)

Alba Urban Baños

Caracteritzades per la qualitat i internacionalitat tant de les seves representacions com dels ponents que van assistir a l'habitual cicle de conferències, les Jornades d'Almeria han arribat a consolidar-se com un dels punts de trobada i diàleg entre professionals i amants del teatre del Segle d'Or. Aquest any, en el seu 25è aniversari, es van superar. Més properes i familiars que mai, emotives, sorprenents i plenes de records, aquestes Jornades romandran a la memòria de tots els qui vam tenir la sort i el plaer d'assistir-hi.

Representacions

Un total de tretze obres es van estendre per tota la província. No solament la ciutat d'Almeria, sinó també als pobles d'Adra, Roquetas de Mar, Vera, Tabernas, Senés, Vélez-Rubio i Vícar van acollir diferents muntatges: *La ventana Rojas*, antologia de comèdies de Rojas Zorrilla, de Morboria Teatro, dirigida per Eva del Palacio (Roquetas de Mar, 8 de febrer); *Misterio del Cristo de los Gascones*, recreació de la cerimònia litúrgica que es representava a l'església de San Justo de Segòvia, de la companyia Nao d'Amores, amb dramaturgia i direcció d'Ana Zamora (Tabernas, 9 de febrer); *No hay burlas con el amor*, de Calderón de la Barca, per la companyia de l'Escuela Superior de Arte Dramático de Murcia, dirigida per Francisco García Vicente (Vélez-Rubio, 15 de febrer); *Fuenteovejuna*, de Lope de Vega, per la companyia Samarkanda, di-

recció de José Carlos Plaza (Vera, 16 de febrer); *La linda tapada*, sarsuela en dos actes de José Tellaeche i música del Maestro Alonso, per Amigos de la Zarzuela de Torrejón de Ardoz, direcció artísticomusical de José Antonio Torres Acosta (Adra, 23 de febrer); *El juego del amor y el azar*, de Marivaux, dirigida per Javier Mateo (Vícar, 27 de febrer); *Las bizarrías de Belisa*, de Lope de Vega, per la Joven Compañía Nacional de Teatro Clásico, dirigida per Eduardo Vasco (Adra, 28 i 29 de febrer); *Juglarías*, interpretada per Héctor Clotet sota la direcció de María Escudero (Senés, 7 de març), i *Tiempo de oscuridad*, sobre la vida i obra de Sant Joan de la Creu, amb dramaturgia i direcció de Benjamín Soriano (Vera, 15 de març).

Per desgràcia no vaig poder assistir a totes les representacions. La meua estada a Almeria va coincidir amb el cicle de conferències, celebrat del 7 al 9 de març, en el programa

del qual s'inclouen les obres següents: *Basta que me escuchen las estrellas*, de Producciones Micomicón; *Casa con dos puertas mala es de guardar*, de Calderón de la Barca, per la companyia de Manuel Canseco; *Juglarías* i la *Numancia*, de Miguel de Cervantes, pels japonesos Ksec Act. Així, doncs, tampoc no vaig poder assistir al concert de Juan Manuel Cidrón a l'església de les Pures, on es barrejaven teclats, *theremin* i la veu de la soprano Laura Moyano (12 de març), creat especialment per a les Jornades, ni a la representació *Del rey abajo ninguno*, de Rojas Zorrilla, per la Compañía Nacional de Teatro Clásico, dirigida per Laila Ripoll (13 i 14 de març), muntatge gens arriscat que es va estrenar l'estiu passat al Festival d'Almagro, on sí que vaig tenir l'oportunitat de veure'l.

Delectare et prodesse

La nit del 6 de març es va representar *Basta que me escuchen las estrellas* al Teatro Apolo d'Almeria. Amb aquest muntatge, de Producciones Micomicón, dirigit per Laila Ripoll i Mariano Llorente, es va repassar la vida de Lope de Vega a través de les seves obres. Mitjançant la clàssica divisió en tres jornades es van escenificar les diferents etapes biogràfiques del «Fénix de los ingenios», cadascuna d'elles diferenciades per un determinat codi dramàtic.

La primera, des del naixement del protagonista fins a l'exili a València, marcada pels seus amors amb l'actriu Elena Osorio —la Filis dels seus poemes—, es va abordar des de l'exageració, conjugant vida, histrionisme i un humor fàcil i ridícul que desentonava amb la intenció de l'obra d'homenatjar el gran dramaturg; tot i això, va funcionar perfectament entre el públic. Estic totalment d'acord amb

l'opinió de Luciano García Lorenzo (membre del CSIC), el qual, durant el col·loqui que va tenir lloc el dia 8 al saló de conferències, manifestà el seu desgrat per aquesta primera part, ja que resultava molesta la desmesurada comicitat de les primeres escenes, amb què es va arribar fins a l'extrem de fregar la caricatura. Davant aquesta crítica, Laila Ripoll va explicar que, precisament, aquest era l'efecte buscat, ja que mitjançant un espectacle de *clown*, interpretat com la modernització de la *commedia dell'arte*, es va voler simbolitzar el primer Lope de Vega, influenciat per les obres de Lope de Rueda i pels comedians italians. Amb tot, els nassos vermells, una paella coronant el cap d'una dona valenciana, personatges ballant el popular «Paquito el chocolatero» —per més que procedeixi de la tradició medieval de la festa de Moros i Cristians—, entre altres gràcies, em continuen resultant excessives i innecessàries i, sobretot, desvirtuadores dels dos magnífics actes següents. La idea, sens dubte, era realment enginyosa, encara que en posar-la en pràctica se'ls va escapar de les mans.

La segona jornada comprenia el matrimoni de Lope amb Isabel de Urbina —Belisa—, el final del seu exili, la mort de la seva esposa i de les filles, el retorn a la Cort, els amors amb l'actriu Micaela de Luján —la Camila Lucinda del seus versos— i el matrimoni en segones núpcies amb Juana de Guardo. Construït des d'una dramaturgia molt pròxima a la de les comèdies del Segle d'Or, van destacar els divertits fragments de *La dama boba*, sàviament enllaçats amb l'argument.

En l'última jornada, el final de la vida del mestre, va aparèixer el Lope més espiritual, el que, després de sofrir la pèrdua del seu fill Carlos Félix i de la seva dona Juana, s'ordena sacerdot. El dels amors amb la seva estimada i jove Marta de Nevaes —Amarilis—, el

■ *Basta que me escuchen las estrellas*, sobre textos de Lope de Vega. Versió i Direcció: Laila Ripoll i Mariano Llorente. Teatro Apolo (Almeria), març del 2008. (© Lessy)

que va sofrir la ceguesa i la bogeria de la seva estimada, l'ingrés de la seva filla Marcela al convent de les trinitàries, la mort del seu fill Lope Félix, la pobresa i la relació de total dependència amb Luis Fernández de Córdoba, duc de Sessa. En aquest tercer acte es va escenificar sota un codi més contemporani, i va brillar amb llum pròpia l'emotiva escena protagonitzada per Juan Ripoll i Teresa Espejo, en què un amorós Lope narrava a cau d'orella a la seva estimada Marta, ja cega, el comportament dels gats de la casa, de manera que entre tots dos van anar imaginant i recordant *La Gatomaquia*.

No hi va faltar la música en directe, balls i cançons amb què es va recrear l'atmosfera típica d'un espectacle teatral del Segle d'Or. També va contribuir a recrear-la el sobri

vestuari d'Almudena Rodríguez Huerta, que es va mantenir fidel a la seva època, i la senzilla, però eficaç, escenografia d'Arturo Martín Burgos. Aquesta, formada per la gegantina reproducció d'un manuscrit partit en tres, on es projectaven les ombres estilitzades d'un corral de comèdies de tres nivells pels corredors del qual es passejaven negres figures felines, no només es caracteritzava per facilitar la immersió dels espectadors en un espai barroc, sinó també per posseir una clara funció simbòlica, ja que cadascuna de les jornades es van escenificar en un lloc concret del corral, il·lusion produïda mitjançant les ja mencionades projeccions, de tal manera que l'espai escènic anava descendent a mesura que la vida de Lope arribava al seu final.

Basta que me escuchen las estrellas comparteix una altra característica amb el teatre del XVII, ja que aquest muntatge, com els d'aquella època, es pot sotmetre a diferents àmbits d'interpretació. Resulta, així, interessant tant per als espectadors coneixedors de la literatura del Segle d'Or, els quals gaudiran amb les diferents referències i mencions amagades en el text, com per al públic que no sap res de Lope, que sortirà del teatre coneixent una mica més el gran dramaturg i amb la satisfacció d'haver passat una molt bona estona.

En definitiva, *delectare et prodesse* per mitjà de contrastos molt barrocs —*clown*, comèdia i tragèdia—, aquesta és la proposta de Producciones Micomicón amb què ens apropa a

una vida plena de clarobscur, la vida de qui es va erigir al segle XVII amb «el cetro de la monarquía teatral», Félix Lope de Vega y Carpio.

Recordant Juan Antonio Castro

La companyia de Manuel Canseco va arribar a Almeria amb *Casa con dos puertas mala es de guardar*, muntatge que s'estrenà l'any 1979 al Real Coliseo de El Escorial, ara recuperat per recordar i homenatjar el responsable de la seva dramaturgia, Juan Antonio Castro, en el dècim aniversari del seu traspàs. Divertit vodevil barroc, amb els seus trets característics, amors, gelosies, problemes d'honor..., que va ser modernitzat per Castro,

■ *Casa con dos puertas mala es de guardar*, de Calderón de la Barca. Direcció: Manuel Canseco. Auditorio Municipal (Almeria), març del 2008. (© Lessy)

el qual el va retallar, modelar i enredar, i hi va afegir ironia, cosa que féu més accessible al públic d'avui dia el text de Calderón de la Barca.

Manuel Canseco —homenatjat per les Jornades el 2001— va dirigir un elenc d'actors que van estar a l'alçada, llevat de Candela Rabal (la criada Silvia) que, amb una interpretació freda i sense gaire soltesa, desentonava amb la de la resta. Una menció a part mereix l'actuació d'Alejandra Torray (Marcela), que va destacar per la seva natural forma de dir el vers, i que va assolir el més difícil: que el vers sigui entès com s'entén la prosa.

La versàtil escenografia, a càrrec de Lorenzo Collado, estava formada per un senzill sistema de panells mòbils que permetia als personatges canviar ràpidament d'espai dramàtic. El carrer i l'interior de les dues cases apareixien —tant per separat com simultàniament— i desapareixien segons les necessitats del quadre. El vestuari, també de Collado, tot blanc i blau, de tall barroc, va impressionar el públic de les primeres files, però va resultar un inconvenient per a tots els que érem al final de la sala, ja que la semblança dels patrons i el bicolor general propiciava que confonguéssim els personatges, i ens obligava a estar especialment atents als petits detalls i a les veus dels actors per distingir-los. Sens dubte, hi va tenir molt a veure l'enorme Auditorio Maestro Padilla; en una sala més petita, o en una butaca més propera a l'escenari, hauríem gaudit més d'aquest divertit muntatge.

Japonesos + *Numancia* = èxit rotund

Merescuda ovació la que van aconseguir la nit del 8 de març els japonesos Ksec Act. El públic es va posar dempeus per aplaudir durant més de deu minuts l'espectacular proposta d'aquesta singular companyia. Singular

per la conjunció que realitzen des de fa 28 anys de la cultura japonesa amb el teatre espanyol. Des del seu naixement el 1980, Ksec ha experimentat amb els nostres drames, tant amb clàssics com amb contemporanis: *Ligazón*, de Valle-Inclán (1980); *La casa de Bernarda Alba*, de García Lorca (1986); *Don Quijote de la Mancha*, de Miguel de Cervantes (2001); *La Celestina*, de Fernando de Rojas (2003); entre d'altres.

En aquesta ocasió, sota la direcció de Kei Jinguji, la companyia nipona ens van sorprendre amb una original versió de la *Numancia* en japonès i subtitulada en castellà, que va ser estrenada el passat estiu al Festival d'Almagro. Segons va explicar Jinguji durant el col·loqui que vam mantenir amb alguns dels membres de la companyia l'endemà de la representació, el seu primer contacte amb la història de Numància provenia de l'obra de Rafael Alberti, representada el 1937 al Madrid amenaçat per les tropes franquistes, text que el va marcar i que va pensar que arribaria a dirigir.

Numancia és una obra en què per mitjà de l'històric setge de la ciutat celtibèrica per part de l'exèrcit romà, se'ns manifesta la importància de l'honor, sentiment concebut com a superior a la pròpia vida que no només va formar part de la nostra cultura, sinó també de la japonesa en l'època dels samurais i de la pràctica de l'harakiri.

Guerra i honor, dues idees universals, essència de la tragèdia cervantina que Yaichi Tajiri va saber extraure i transmetre amb la seva meravellosa adaptació. Tajiri va prescindir dels personatges secundaris i de la càrrega de les figures al·legòriques, va intensificar la desesperació del poble assetjat davant la fam i la imminència de la mort i, a la manera d'una clàssica tragèdia grega, ens va presentar les víctimes agrupades en cors.

■ *Numancia*, de Miguel de Cervantes. Direcció: Kei Jinguji. Companyia: Ksec Act (Japó). Teatre Cervantes (Almeria), març del 2008. (© Lessy)

Impressionant posada en escena, repleta d'imatges d'una bellesa i plasticitat sublimes, on van predominar el blanc, color de la mort, i el vermell de la sang i el foc. El treball dels actors, sorprenent, d'una gran tècnica i molt influenciat pel Kabuki —el teatre tradicional japonès—: els cors recitaven a l'uníson, omplint el teatre amb les seves profundes veus; les cares dels espectres numantins, maquillades amb la típica pintura blanca —*mukimi-guma*—, símbol de bondat i del no-rostre; el sofriment es reflectia per mitjà del *mie* —imatge estàtica. També es van observar moviments inspirats en el món animal —cavalls, galls, ovelles... Peus descalços i un vestuari molt senzill, amagat gairebé tota l'estona sota una gruixuda tela blanca que,

segons vam poder esbrinar al col·loqui, pesava al voltant de dotze quilos, de manera que limitava intencionalment els moviments dels actors, simbolitzant així el pes del destí sobre el personatges. En definitiva, podríem resumir afirmant que el muntatge de la *Numancia* de Ksec Act va ser, simplement, pur art damunt l'escenari.

Esperits del passat al saló de conferències: *Juglarías* i *Las mujeres del fraile*

Com ja he assenyalat, aquestes XXV Jornades van estar carregades de sorpreses, entre les quals vam trobar les visites d'un joglar i del mateix fra Gabriel Téllez —Tirso de Molina— al saló de conferències. Com acabats

d'arribar del passat, cadascun d'ells ens va brindar una breu peça teatral.

Tirso va entrar a la sala tot eufòric, agraint a Déu que li hagués permès assistir a les Jornades. Així començava *Las mujeres del fraile*, la suposada conferència dramatitzada de l'actor Pedro M. Martínez —Tirso de Molina. I dic suposada perquè, per a joia de tots, va tenir molt poc de conferència i molt de comèdia. Martínez va comptar amb la col·laboració d'Amaya Curieses, Irene Curieses, Laura Ordás i Alberto Gómez, que van escenificar una selecció de breus passatges d'*El burlador de Sevilla*, *La venganza de Tamar*, *Marta la Piadosa...*, tots protagonitzats per dones, amb els quals Tirso de Molina va revisar i recordar cadascuna d'elles.

La tarda del dia 8, Héctor Clotet, el primer actor professional de la història de les Jornades, va retornar en el 25è aniversari amb el mateix espectacle unipersonal: *Juglarias*, dirigit per María Escudero. Clotet, com a bon joglar, va començar demanant unes monedes abans de presentar-nos el seu treball, que va resultar molt complet: va dedicar gracioses oracions, va informar de notícies, va recitar poesia èpica i burlesca, va mostrar màscares i ninots... Amb la seva actuació, va aconseguir fer-nos reviure el que hauria estat un autèntic espectacle joglaresc; hi hauria lluit i transmès molt més si s'hagués representat al carrer o en alguna plaça, amb el públic rodejant el protagonista, en el lloc de treball propi dels joglars.

Cicle de conferències (del 7 al 9 de març)

Actors, directors, filòlegs, estudiants..., tots reunits amb l'única idea de ressuscitar els clàssics i aprendre els uns dels altres. Aquest és l'objectiu del cicle de conferències que

acompanya les Jornades. En aquesta ocasió, amb motiu de l'aniversari dels seus 25 anys, el seu director, Antonio Serrano, va convidar professors de les principals universitats que any rere any han fomentat l'assistència a les Jornades entre els estudiants.

De la Universidad Complutense de Madrid, José María Díez Borque i Javier Huerta Calvo. El primer va participar amb la conferència titulada «Teatro y fiesta de palacio: excesos y protestas», amb què aportà un gran nombre de documents que demostraven les desmesurades despeses que comportaven les representacions teatrals de palau durant els regnats de Felip IV i Carles II. Davant d'aquesta situació, les protestes no van trigar a aparèixer entre el poble, que, com es podia esperar, també es van reflectir en la literatura de l'època. Per altra banda, Huerta Calvo va parlar de «Clásicos cara al sol», analitzant les opinions de falangistes i tradicionalistes davant els muntatges d'obres clàssiques que es van representar entre 1933 i 1940. Per això, Huerta va recórrer a les publicacions *Haz*, *ABC*, *Vértice*, *Diario de Albacete...*, d'on va extreure ressenyes i articles d'opinió.

Germán Vega García-Luengos, de la Universidad de Valladolid, ens va oferir una interessant ponència sobre «Hipogrifos violentos y otros caballos de comedia», amb la qual va revisar i classificar aquests animals en diferents comèdies àuries

Agustín de la Granja, professor de la Universidad de Granada, va intervenir amb «Mujercillas hermosas y lascivas. Teatro y erotismo en tiempos de Cervantes», conferència que va girar al voltant del món de les actrius, i de les passions i crítiques que aixecaven entre el públic, en una època en què la visió del peu nu d'una jove i bella comedianta feia embogir els espectadors masculins.

De la Universidad de Sevilla, vam comptar

amb les professores Mercedes de los Reyes i Piedad Bolaños. La primera va realitzar una magnífica anàlisi de «La fábula de Criselio y Cleón, de Diego Jiménez de Enciso», durant la qual, recolzada en dades exteriors, va proposar una data de composició posterior a les tradicionalment atribuïdes. Piedad Bolaños ens va parlar de «Los albores del corral de la Montería», corral de comèdies sevillà que va començar a construir-se el 1625, a l'entrada del pati de la Montería. A més d'explicar tota la problemàtica de la seva construcció, Bolaños va qüestionar la data d'inauguració, ja que les proves documentals que va aportar indicaven que la construcció va enllestir-se cap a final del 1626 o principi del 1627, i no al maig del 1626, com s'ha cregut fins ara.

El professor Ricard Salvat, de la Universitat de Barcelona, va participar amb la conferència titulada «Hacia el posible repertorio de un teatro nacional», amb la qual va proposar la creació d'un repertori teatral d'àmbit nacional per a tots aquells teatres subvencionats, que hauria de procedir d'un grup d'experts designats específicament per a aquesta tasca. D'aquesta manera s'evitaria el que ja és una constant: programes de companyies nacionals constituïdes segons el gust particular dels seus directors respectius. Aquest repertori comú, com va manifestar Salvat, hauria d'afrontar-se des de la recuperació de la tragèdia, de la mirada a l'altre, així com des de la recuperació de la història d'Espanya a partir de les seves obres.

Ignacio Arellano, professor de la Universidad de Navarra, ens va parlar de la «Imagen del poder de Bances Candamo, poeta áulico de Carlos II», ponència en què va explicar la clau d'interpretació de les referències polítiques en l'obra de Candamo, les quals s'han d'entendre com parts d'un tot pedagògic amb què el poeta va voler alligonar el mo-

narca per mitjà d'exemples dramàtics, d'una forma molt respectuosa.

Per acabar, de la Universitat de Montréal, el professor Alfredo Hermenegildo va participar amb la conferència «Catequesis y Fantasía: el teatro asuncionista del siglo XVI». Va parlar del *Códice de autos viejos*, en què es reflecteix la transició de les representacions religioses del XVI als *autos* barrocs. Hermenegildo va explicar l'estreta línia divisòria entre la concepció religiosa i la cívica, així com entre la versemblant i la fantàstica d'aquestes obres.

Però no només els anteriors ponents, sinó també un gran nombre de reconeguts professionals van donar suport amb la seva assistència a aquestes Jornades: María Carrera (pintora), autora de diversos cartells de les Jornades; Juan Manuel Cidró (músic); Fernando García Lara (Universidad Pablo de Olavide); Luciano García Lorenzo (CSIC); Rafael González Cañal (Universidad de Castilla-la Mancha); José Guirao (president de La Casa Encendida); Adriano Iurisevich (director teatral de Venècia); Teresa Julio (Universitat de Vic); Hadi Kuriz (actor i director); Ana Kuriz (actriu); Javier Mateo (director teatral); Antonio Orejudo (Universidad de Almería); Fulgencio Pérez (director teatral); Rafael Ruiz Álvarez (Aula de Teatro de la Universidad de Granada); Juan Ruesga (arquitecte i escenògraf); Yaichi Tajiri (traductor de l'obra de García Lorca al japonès), que en aquests moments treballa amb *Bodas de sangre*, entre d'altres.

Encara més...

Però no acaben aquí les XXV Jornades de Teatre del Segle d'Or d'Almeria, ja que es van arrodonir amb dues exposicions: «El Siglo de Oro del género ínfimo» (Roquetas de Mar,

del 8 al 9 de febrer), exposició de vestuari teatral del fons del Museu Nacional del Teatre, on es va exhibir una part del treball d'Álvaro de Retana (lletrista, sastre i dissenyador de figurins), quinze vestits que van pertànyer al madrileny Teatro Martín; i «Almería-Venecia» (Almería, Sala de Exposiciones de Unicaja, del 3 al 15 de març), exposició fotogràfica de Manuel Falces. Una finestra oberta amb vistes als secrets de l'abans i el durant de la representació *Commedia de'Il Arte* de la companyia TAG de Venècia en la seva visita a les Jornades de 1992.

A més, l'Escuela de Arte de Almería també va participar en aquestes Jornades. Dirigits per Ascensión Rodríguez Bascañana, el Grupo de Teatro de la Escuela de Arte va representar el 27 de març *Divertimento Barroco*, muntatge concebut des de diferents peces: *El viaje entretenido*, d'Agustín de Rojas; *El siglo de oro tabernario*, d'Alberto Miralles; i *Ñaque, o de pijojos y actores*, de José Sanchis Sinisterra.

Igualment, aquest dia, un grup de professors de l'institut Sol de Portocarrero va representar *La escuela de danzar*, de Francisco de Navarrete. L'objectiu primordial d'aquest muntatge va ser mostrar —preferentment a un públic juvenil— que representar els clàssics pot ser divertit, lluny de la fredor acadèmica amb la qual es reben actualment.

Mereix una menció especial l'homenatge que les Jornades van oferir a l'actriu M. Jesús Valdés. Durant el matí del dia 7, just després de la inauguració del cicle de conferències, van lliurar a l'actriu una reproducció d'un figurí de Pere Pruna, habitual emblema dels homenatges en les Jornades, en el qual es llegia el text següent: «A M. Jesús Valdés como reconocimiento de la ingente labor desarrollada a favor de los clásicos españoles. Almería, marzo 2008». Més tard es va donar pas

a «Bajo el manto del mar», conversa entre l'homenatjada i Andrés Peláez (director del Museu Nacional del Teatre), en què es van recordar els moments més significatius de la carrera artística de Valdés. Anècdotes, records i emocions se'ns van revelar als assistents, que ens vam convertir en inesperats *voyeurs* de la que va acabar per configurar-se com una entrançable xerrada entre dos amics.

L'ànima de les Jornades

Sens dubte, el més emotiu d'aquestes nocces d'argent van ser els nombrosos i diversos homenatges que van ser brindats a Antonio Serrano, pare i ànima de les Jornades: li van fer regals, li van llegir poemes, li van dedicar representacions, el van abraçar, el van besar i li van expressar agraïment. I és que tot és poc per a Antonio, estimat i admirat per tots els qui el coneixem, per ser una persona alegre i generosa que, a més, posseeix el do de realitzar miracles, ja que la seva passió pel teatre, la seva professionalitat, les seves ganes i la seva empenta aconseguen el gran miracle anual de tirar endavant les Jornades, malgrat la poca subvenció amb què compta. Unes Jornades que s'han convertit en una referència cultural de caràcter internacional.

Aquest any, la Junta d'Andalusia ha guardonat Serrano amb la Bandera de la Comunitat en reconeixement a la seva gran labor. Un reconeixement realment molt merescut, com també seria molt merescuda la creació d'un patronat que assegurés el futur de les Jornades. Esperem que no triguin uns altres 25 anys a concedir-ho. No podem permetre'ns el luxe de perdre les Jornades de Teatre del Segle d'Or d'Almería, símbol cultural d'una ciutat, d'una província, d'Andalusia i de tot Espanya.